

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ «ДОТРИМАННЯ ПЛАТІЖНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ПІДПРИЄМСТВА»

К. К. НОВИКОВА

(Запорізький національний університет)

Анотація. *Внутрішній економічний контроль у системі управління підприємством підтримує взаємодію, взаємозв'язок різних видів діяльності в межах будь-якого підприємства й окремих підрозділів, стимулює її ефективність і результативність, активно впливаючи на контрольовані об'єкти.*

Внутрішній економічний контроль як функція управління може впливати на посилення платіжної дисципліни на підприємстві, у тому числі й машинобудівної галузі. Тому наше дослідження буде присвячено розробці методичного підходу до внутрішнього контролю платіжної дисципліни з метою забезпечення фінансової сталості підприємства, підтримання його ліквідності та платоспроможності. У статті досліджено аналіз поняття «платіжна дисципліна», а також особливості функціонування машинобудівних підприємств. Це дозволило сформулювати методичний підхід внутрішнього контролю «Дотримання платіжної дисципліни підприємства», а також побудувати організаційну та інформаційну моделі внутрішнього контролю на підприємстві.

Ключові слова: *внутрішній контроль, платіжна дисципліна, організаційний потенціал, організаційна та інформаційна моделі.*

Діяльність підприємств машинобудівної галузі складається загалом із трьох основних процесів: процес постачання, виробництва і збуту готової продукції. Кожен із цих процесів супроводжується фінансовими потоками або виникненням дебіторської та кредиторської заборгованості, що в майбутньому все одно призведе до руху грошових коштів (або інших засобів платежу) як усередині підприємства, так і ззовні, що визначається як розрахунково-платіжні операції. Своєчасне перерахування і отримання у встановлені терміни платежів за поставлену (відвантажено) продукцію, виконані роботи чи надані послуги або кредити, а також своєчасна і повна сплата податків до бюджету та відрахувань до позабюджетних фондів називається «платіжна дисципліна».

Особливого значення в умовах фінансової кризи в країні набуває контроль за фінансовою дисципліною постачальників (через підвищені вимоги до якості сировини й терміну постачання) та споживачів (через значну частку

комерційного кредитування та високу питому вагу дебіторської заборгованості в оборотних активах підприємства).

Внутрішній економічний контроль, як функція управління, має можливість впливати на посилення платіжної дисципліни на підприємстві, у тому числі й машинобудівної галузі. Тому наше дослідження буде присвячено розробці методичного підходу до внутрішнього контролю платіжної дисципліни з метою забезпечення фінансової сталості підприємства, підтримання його ліквідності та платоспроможності.

Внутрішній контроль підприємства як поняття, процес і система досліджує багато науковців уже декілька десятиліть, погляди яких систематизували В. Ф. Максимова [2], С. М. Петренко [3] і Л. О. Сухарева [7]. Глибина вивченого питання дозволяє зупинитися на такому визначенні, що запропонував С. М. Петренко: «внутрішній контроль – це комплекс контрольних дій, організованих власником і керівництвом підприємства і спря-

мованих на досягнення мети підприємства з позиції оцінки управлінської діяльності щодо різних рівнів управління в частині ідентифікації і зниження ризику ведення бізнесу. Мета внутрішнього контролю полягає у сприянні раціональному використанню засобів праці, предметів праці та самої праці в підприємницькій діяльності, що відповідає чинному законодавству і прийнятій обліково-економічній політиці підприємства» [3, с. 13].

Історичний огляд сутності «платіжної дисципліни» досліджували науковці О. Д. Гусаків, І. О. Димшиць [1]. Сучасне тлумачення цього поняття розглянуто у джерелах [4, 9–11]

Сутнісний аналіз організаційного потенціалу промислового підприємства провела А. Л. Сабадирьова [6], результати якого будуть використані під час побудови організаційної моделі внутрішнього контролю.

Метою статті є вдосконалення організаційного потенціалу підприємств машинобудівної галузі. За посередництвом сутнісного аналізу поняття «платіжна дисципліна» визначити методичний підхід до внутрішнього контролю «Дотримання платіжної дисципліни підприємства» у межах машинобудівної галузі, у тому числі й побудові організаційної та інформаційної моделей внутрішнього контролю зазначеного об'єкта.

Організаційний потенціал промислового підприємства – це сукупність якостей системи унікальних ресурсів економіки знань, представлених науково-технічними розробками, інноваціями, освітою з метою формування інтелектуального, людського, соціального капіталу в процесі корпоративного управління та їх мобілізації у стратегії розвитку потенціалу з урахуванням впливу зовнішнього середовища. З утвердженням економічної ролі інтелектуального, людського й соціального капіталу виникає залежність організаційного потенціалу промислового підприємства від процесу методичного забезпечення, що є обов'язковим до виконання в корпоративних структурах [6].

На обсяг і структуру грошового обороту на підприємстві впливають стадії виробництва та споживання. Тривалий виробничий процес, який потребує збільшення виробничих запасів, призводить до збільшення плате-

жів, пов'язаних із їх придбанням. Зростання трудомісткості продукції збільшує платежі, пов'язані з оплатою праці. Прямі й зворотні зв'язки між виробництвом і споживанням здійснюються через стадії розподілу й обміну за допомогою грошового обороту [9, 10].

Своєчасне виконання зобов'язань перед державним бюджетом, кредитною системою та постачальниками, вчасна видача зарплати при одночасному виконанні виробничих завдань об'єктивно свідчать про успішність господарської діяльності підприємства. І навпаки, прострочення платежів держбюджету і кредитній системі, а також порушення строків виплати заробітної плати та несвоєчасна оплата рахунків постачальників сигналізують про наявність серйозних недоліків у роботі господарських організацій [1].

За давністю першоджерела (1951 р.) можна стверджувати, що до економічної термінології поняття «платіжна дисципліна» увійшло ще за радянських часів, і значних змін не відбулося навіть після зміни планової на ринкову економіку.

Сучасне бачення терміна наведено в багатьох словниках, енциклопедіях і підручниках. Матеріал із «Вікіпедії – вільної енциклопедії» наведено таке визначення: «платіжна дисципліна» (англ. Payment discipline, Purchasing discipline; рос. – платёжная дисциплина) – своєчасне і точне виконання фізичними та юридичними особами зобов'язань перед кредиторами та іншими особами зі сплати грошових сум, у тому числі податків у державний і муніципальний бюджети; дотримання форм і порядку платежів, установлених законом, іншими правовими актами та договором [4].

Із цього визначення випливає, що платіжна дисципліна залежить безпосередньо від учасників угоди: купівлі-продажу, постачання, комісії тощо. Факторами, що підвищують платіжну дисципліну, є укладання, оформленого відповідно до вимог чинного законодавства, контракту, вибір оптимальної форми розрахунків, контроль за станом дебіторської (кредиторської) заборгованості. Держава лише опосередковано бере участь у цьому процесі. Формами такої участі є нормативні вимоги до оформлення платіжних інструментів, порядку

документообігу під час здійснення безготівкових розрахунків і контроль за касами підприємств [5].

Поряд із терміном «платіжна дисципліна» використовуються поняття «розрахункова» і «фінансова дисципліна».

Розрахункова дисципліна передбачає зобов'язання суб'єктів господарювання щодо дотримання установлених правил проведення розрахункових операцій. Вона базується на виконанні основних принципів розрахунків. Платіжна дисципліна при цьому передбачає здійснення підприємствами платежів за фінансовими зобов'язаннями в повному обсязі та у встановлені строки. За порушення підприємствами розрахунково-платіжної дисципліни до них можуть бути вжиті відповідні санкції [5].

«Фінансова дисципліна» трактується як «обов'язковий для всіх учасників фінансових відносин порядок здійснення фінансової діяльності, платежів, розрахунків. Порушення фінансової дисципліни передбачає вживання відповідних заходів фінансової відповідальності» [9].

Тлумачення науковцями платіжної (розрахункової або фінансової) дисципліни взагалі збігаються, але різниця полягає в тому, що більшість теоретиків акцентують увагу на виконанні грошових зобов'язань саме з боку підприємства по відношенню до кредиторів, оминаючи важливість своєчасної сплати заборгованості покупцями, замовниками та іншими його дебіторами.

В умовах кризи неплатежів особливо зростає роль ефективного управління дебіторською заборгованістю, своєчасного її повернення та запобігання безнадійним боргам. При цьому слід пам'ятати, що політика управління дебіторською заборгованістю є одночасно складовою не лише фінансової, а й маркетингової стратегії підприємства. Адже шляхом пом'якшення умов розрахунків із покупцями продукції можна розширити обсяги її реалізації, таким чином збільшивши доходи та прибутки від основної діяльності [8].

Крім того, своєчасне та повне отримання коштів від дебіторів дозволяє підприємству не порушувати умов угод із кредиторами стосовно термінів і обсягів розрахунку за поставлені запаси чи отримані послуги, вчасно сплачува-

ти податки та внески до бюджету, соціальних фондів тощо.

Отже, наше дослідження буде стосуватися дотримання платіжної дисципліни як з боку самого підприємства, так і з боку його дебіторів. Однак обсяг публікації не дозволить розглянути всіх можливих кредиторів і дебіторів підприємств машинобудівної галузі, тому їх коло буде обмежено на власний розсуд, за ознакою «відношення до підприємства», за якою всі контрагенти поділяються на зовнішніх і внутрішніх. Тобто пропонуємо розібратись із методикою внутрішнього контролю дотримання платіжної дисципліни підприємства по відношенню до зовнішніх кредиторів і з боку зовнішніх дебіторів.

Зазначимо, що підприємствам машинобудівної галузі більш притаманні процеси постачання, виробництва та збуту (що формують операційну діяльність), ніж фінансові або інвестиційні операції. Звідси пропонуємо розглядати зовнішню кредиторську заборгованість постачальникам матеріальних ресурсів, перевізникам, комунальним підприємствам, бюджету та позабюджетним фондам, а зовнішню дебіторську – з боку покупців і замовників, при цьому не торкатися таких контрагентів, як фінансові установи, у тому числі й банки, інвестори, страхові компанії тощо.

Методичний підхід або логіка розробки методики внутрішнього контролю «Дотримання платіжної дисципліни підприємства» полягає в такому:

- побудові організаційної моделі внутрішнього контролю на підприємстві взагалі та інформаційної моделі внутрішнього контролю дотримання платіжної дисципліни підприємства зокрема;
- розробці системи показників для оцінки стану платіжної дисципліни на підставі аналізу сплати грошових зобов'язань кредиторам і погашення дебіторської заборгованості за критеріями «своєчасність» і «повнота» відповідно до зазначеної в угоді/рахунку суми;
- виявленні причин негативного виконання платіжної дисципліни з боку зовнішніх дебіторів і по відношенню до зовнішніх кредиторів;
- визначенні факторів порушення платіжних зобов'язань із боку підприємства й оцінці

їх впливу на подальше виконання вимог зовнішніх контрагентів, платоспроможності підприємства, а також його ділової репутації;

- побудові графіків виконання фінансових зобов'язань перед кредиторами та стягування боргів із покупців/замовників;
- окресленні перехресної карти виконання платіжних вимог для встановлення браку коштів у певні часові проміжки з метою підвищення ліквідності балансу та платоспроможності підприємства;
- розробці заходів щодо посилення платіжної дисципліни на підприємстві за умови превентивного та періодичного контролю розрахункових операцій;
- визначенні оптимальної форми розрахунків із дебіторами та кредиторами на підставі інтерв'ювання контрагентів із метою подальшого закріплення умов погашення фінансових зобов'язань в угодах і проведення контрольних заходів;
- моделюванні перспективних фінансових потоків на підставі виробничих планів підприємства та результатів внутрішнього контролю дотримання платіжної дисципліни;
- у внутрішньому контролі за розрахунком резерву сумнівних боргів із метою визначення чистої вартості реалізації дебіторської заборгованості та уникнення завищення активів підприємства;
- удосконаленні існуючого порядку здійснення інвентаризації дебіторської та кредиторської заборгованості з метою підтвердження достовірності показників фінансової та статистичної звітності.

На підставі моделювання – метод наукового дослідження явищ і процесів, що ґрунтується на заміні конкретного об'єкта досліджень (оригіналу) іншим, подібним до нього (моделлю), – пропонуємо побудувати організаційну (у вигляді схеми) та інформаційну (у вигляді таблиці) моделі внутрішнього контролю. Моделі фіксують існуючий рівень пізнання про досліджуваний об'єкт.

За результатами дослідження А. Л. Сабандирьової з погляду системного уявлення організаційного потенціалу промислового підприємства властивими компонентами є нематеріальні ресурси, що створюють «вхід» системи;

процес методичного забезпечення, що реалізується в доході від усіх видів діяльності на «виході» системи; зовнішнє середовище та зворотний зв'язок компонентів системи. Зовнішнє середовище в системі організаційного потенціалу промислового підприємства трансформується під впливом процесів переходу від сировинної та індустріальної економіки до економіки знань, яка базується на інтелектуальному, людському, соціальному капіталі, інформаційних технологіях, глобальних інформаційних мережах, високоякісному зв'язку, швидкісному Інтернеті. Зворотний зв'язок у системі організаційного потенціалу є комунікаційним каналом від споживачів на «виході» системи до нематеріальних ресурсів на її «вході». Процес методичного забезпечення промислового підприємства виконує персонал, здатний представляти сукупність знань, якими володіє, та переробляти нематеріальні ресурси в інтелектуальний капітал, людський і соціальний капітал. Технологічний прогрес змінює традиційні комунікаційні канали та спосіб людського спілкування за умовами ділових операцій, забезпечує ефективність старих послуг, створює нові послуги та потужно впливає на якість знання [6].

Організаційна модель внутрішнього контролю на підприємстві представлена на рис. 1. Ця модель рекомендується для впровадження на підприємствах галузі машинобудування, однак може бути трансформована й під інші галузі, що підтверджує її актуальність.

Виникнення заборгованості в межах операційної діяльності підтверджуються певними документами, які використовуються під час проведення контрольних заходів щодо забезпечення платіжної дисципліни, на підставі чого було побудовано інформаційну модель внутрішнього контролю дотримання платіжної дисципліни підприємства (табл. 1).

За результатами контрольних заходів формуються висновки, де зазначаються такі ключові моменти: встановлені недоліки і факти порушень; обсяги втрачених або недоотриманих коштів; особи, щодо яких слід виявити підозру про винуватість у недоліках; заходи фінансової відповідальності.

Основними порушеннями платіжної дисципліни є: невиконання зобов'язань перед

бюджетом (несвоєчасна або неповна сплата податків); невиконання правил здійснення фінансових операцій; невиконання правил розрахунків (порушення платіжної дисципліни);

порушення умов зберігання грошових коштів (перевищення ліміту каси); порушення умов господарських контрактів [10, 11].

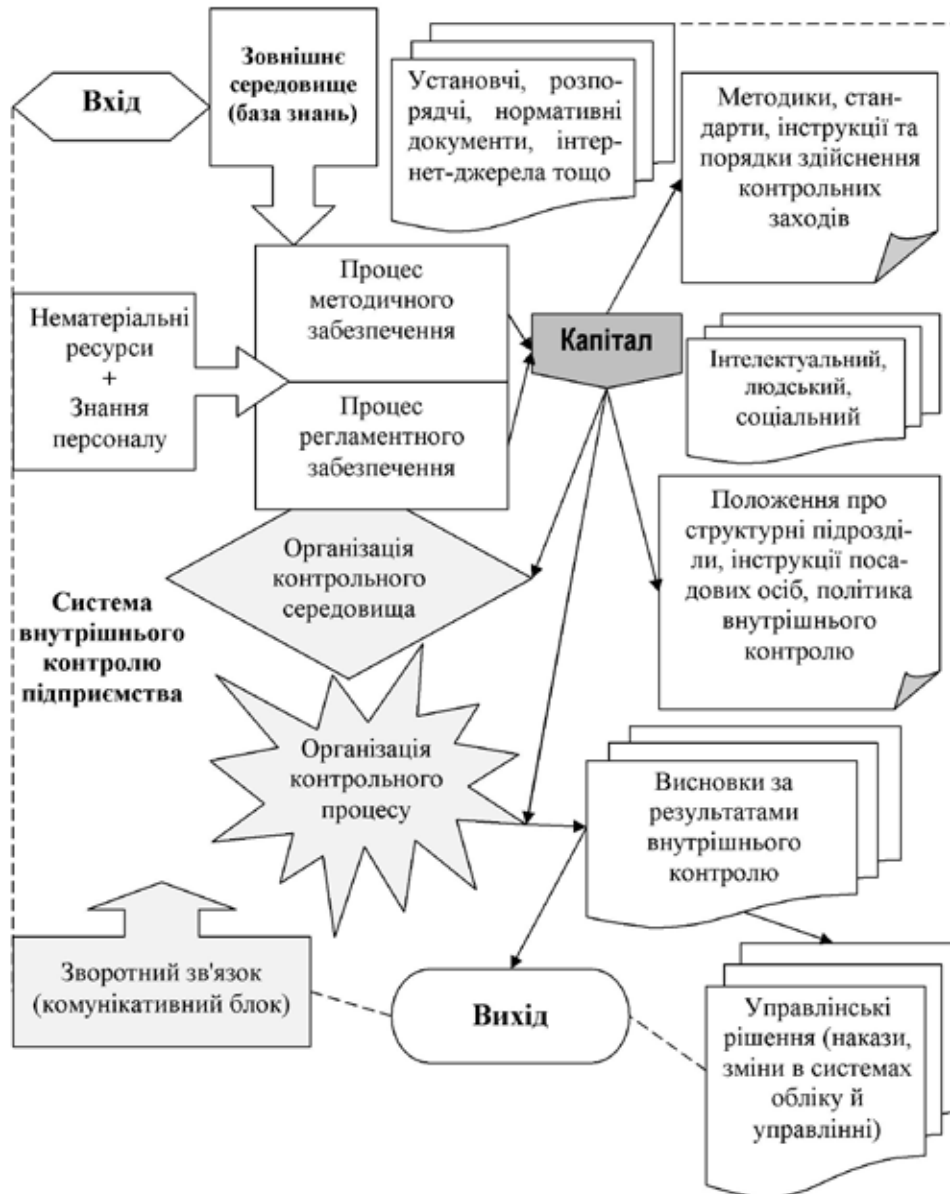

Рис. 1. Організаційна модель внутрішнього контролю на підприємстві

До заходів фінансової відповідальності належать: договірні (застосовуються до підприємств за порушення ними кредитної дисципліни – стану обліку та звітності, нецільового використання кредитних ресурсів, несвоєчасне повернення кредиту) та фінансові (застосовуються державними органами та податковою адміністрацією) санкції.

До санкцій належать:

- неустойка – грошова сума, яку повинен сплатити боржник кредитору в разі невиконання або виконання неналежним чином зобов'язань, що випливають із договору або закону;
- пеня – санкція за несвоєчасне виконання зобов'язань і сплати платежів і внесків;

Таблиця 1

**Інформаційна модель внутрішнього контролю
«Дотримання платіжної дисципліни підприємства»**

Вид зовнішньої заборгованості в межах операційної діяльності	Інформаційна основа внутрішнього контролю	Зміст контрольних заходів щодо забезпечення платіжної дисципліни
<i>Кредиторська</i> заборгованість виникає внаслідок процесу постачання, що полягає у забезпеченні виробництва сировиною і матеріалами, засобами виробництва і відповідною системою комунікаційних зв'язків	<ul style="list-style-type: none"> • Інформація про потреби виробничих і господарських структур, дані про замовлення; • обробка поточних відомостей, заявок; • аналіз і оцінка інформації про роботу з постачальниками; • установлення черговості надходження матеріальних ресурсів; • своєчасність отримання рахунків за матеріальні ресурси, що підлягають оплаті; • своєчасність і повнота сплати по рахунках постачальників і перевізників 	<ul style="list-style-type: none"> • Оцінка раціональності обсягів замовлення; • оцінка логістичних умов щодо постачання матеріальних ресурсів; • контроль законності складених угод із постачальниками та перевізниками; • контроль дотримання черговості надходження матеріальних ресурсів; • контроль відповідності термінів і обсягів постачання по факту з угодами і рахунками про сплату; • контроль своєчасності та повноти здійснення розрахунків із кредиторами
<i>Дебіторська</i> заборгованість виникає внаслідок процесу збуту, що полягає в організації збуту (реалізації) продукції та забезпеченні прибутку підприємства	<ul style="list-style-type: none"> • Формування інформації про готову продукцію, залишки на складах; • оцінка цінової політики підприємства; • аналіз і оцінка інформації про роботу з покупцями та замовниками; • установлення черговості відвантаження готової продукції покупцям і замовникам; • своєчасність складення рахунків за готову продукцію та надання покупцям і замовникам; • своєчасність і повнота надходження коштів по рахунках за готову продукцію; • складення плану-графіка проведення заходів щодо стягнення боргів із покупців і замовників 	<ul style="list-style-type: none"> • Аналіз результатів контролю формування собівартості продукції та зіставлення з ціновою політикою для забезпечення прибутковості підприємства; • контроль законності складених угод із покупцями і замовниками; • контроль виконання складених угод з дебіторами; • контроль дотримання черговості відвантаження готової продукції; • контроль відповідності термінів і обсягів відвантаження по факту з угодами і рахунками про сплату; • контроль своєчасності та повноти сплати рахунків покупцями та замовниками; • контроль проведення заходів щодо стягнення боргів із покупців і замовників

• штраф – захід матеріального впливу на осіб, що порушили певні аспекти угоди або певні правила (порушення вимог якості товарів, невідповідність стандартам).

Розмір санкції залежить від виду порушення фінансової дисципліни і обчислюється або в певному грошовому вимірі, або у відсотках до бази (вартості договору, несплаченої суми,

облікової ставки НБУ, неоподаткованого мінімуму доходів громадян) [5, 9].

На підставі вивчення інформаційних джерел було отримано такі наукові результати:

1. Аналіз понять «платіжна (розрахункова, фінансова) дисципліна», а також особливості функціонування машинобудівних підприємств дозволили сформулювати одинадцять

положень методичного підходу (логіка розробки методики) внутрішнього контролю «Дотримання платіжної дисципліни підприємства».

2. З метою вдосконалення організаційного потенціалу системи внутрішнього контролю побудована «Організаційна модель внутрішнього контролю на підприємстві» (рис. 1), що дозволяє виокремити та пов'язати між собою основні елементи самої системи, а також її зв'язок із зовнішнім середовищем.

3. Для вдосконалення процесу методичного забезпечення на підприємствах машинобудівної галузі розроблено інформаційну модель внутрішнього контролю «Дотримання платіжної дисципліни підприємства» (табл. 1), якою встановлено зв'язок змісту контрольних заходів щодо забезпечення платіжної дисципліни від інформації стосовно формування зовнішньої заборгованості в межах операційної діяльності.

4. Визначено ключові моменти формулювання висновків за результатами контрольних заходів із забезпечення платіжної дисципліни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гусаков А. Д. Денежное обращение и кредит СССР [Електронний ресурс] / Гусаков А. Д., Дымшиц И. А. – Москва, 1951. – Режим доступу: <http://economic-info.biz/kredit-banki-dengi/platejnaya-distiplina.html>. – Назва з екрана.
Gusakov A. D. Denezhnoye obrashcheniye i kredit SSSR [Elektronnyi resurs] / Gusakov A. D., Dymshits I. A. – Moskva, 1951. – Rezhim dostupu: <http://economic-info.biz/kredit-banki-dengi/platejnaya-distiplina.html>. – Nazva za ekrana.
2. Максимова В. Ф. Внутрішній контроль економічної діяльності промислового підприємства – системний підхід до розвитку / В. Ф. Максимова. – Київ : АВРІО, 2005. – 509 с.
Maksimova V. F. Vnutrishnii kontrol ekonomichnoi diialnosti promysloвого pidpriemstva – systemnyi pidkhid do rozvytku /
3. Петренко С. М. Внутрішній контроль: проблеми інформаційного, організаційного та методологічного розвитку : [монографія] / С. М. Петренко, М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Донец. нац. ун-т. економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2013. – 509 с.
Petrenko S. M. Vnutrishnii kontrol: problemy informatsiinoho, orhanizatsiinoho ta metodolohichnoho rozvytku : [monohrafiia] / S. M. Petrenko, M-vo osvity i nauky, molodi ta sportu Ukrainy, Donets. nats. un-t. ekonomiky i torhivli im. Mykhaila Tuhan-Baranovskoho. – Donetsk : DonNUET, 2013. – 509 s.
4. Платіжна дисципліна [Електронний ресурс]: – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Платіжна_дисципліна. – Назва з екрана.
Platizhna dystsyplina [Elektronnyi resurs]: – Rezhym dostupu: https://uk.wikipedia.org/wiki/Platizhna_dystsyplina. – Nazva z ekrana.
5. Розрахунково-платіжна дисципліна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/12281128/finansi/rozrahunkovo-platizhna_distiplina. – Назва з екрана.
Rozrakhunkovo-platizhna dystsyplina [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://pidruchniki.com/12281128/finansi/rozrahunkovo-platizhna_distiplina. – Nazva z ekrana.
6. Сабадирьова А. Л. Організаційний потенціал промислового підприємства [Електронний ресурс] / А. Л. Сабадирьова. – Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/440/1/Сабадирьова%20А.Л.%20Організаційний%20потенціал%20промислового%20підприємства.pdf>. – Назва з екрана.

- Sabadyrova A. L. Orhanizatsiinyi potentsial promyslovoho pidpriemstva [Elektronnyi resurs] / A. L. Sabadyrova. – Rezhym dostupu: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/440/1/Sabadyrova%20A.L.%20Orhanizatsiinyi%20potentsial%20promyslovoho%20pidpriemstva.pdf>. – Nazva z ekrana.
7. Сухарева Л. О. Організація внутрішньогосподарського бухгалтерського контролю в торгівлі : дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.12. / Л. О. Сухарева. – Москва, 1986. – 175 с.
- Sukhareva L. O. Orhanizatsiia vnutrishnohospodarskoho bukhgalterskoho kontroliu v torhivli : dys. ... kand. ekon. nauk: spets. 08.00.12 / L. O. Sukhareva. – Moskva, 1986. – 175 s.
8. Управління дебіторською заборгованістю [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lektsiopedia.org/ukr/lek-10177.html>. – Назва з екрана.
- Upravlinnia debitorskoiu zaborhovanistiui [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://lektsiopedia.org/ukr/lek-10177.html>. – Nazva z ekrana.
9. Фінансова дисципліна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/387/finansova-disciplina>. – Назва з екрана.
- Finansova dystsyplina [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/387/finansova-disciplina>. – Nazva z ekrana.
10. Финансово-кредитный энциклопедический словарь [Электронный ресурс] / под общ. ред. А. Г. Грязновой. – Москва : Финансы и статистика, 2002. – Режим доступу: http://finance_loan.academic.ru/501. – Назва з екрана.
- Finansovo-kreditnyu entsiklopedicheskiy slovar [Elektronnyi resurs] / pod obshch. red. A. G. Gryaznovoy. – Moskva : Finansy i statistika, 2002. – Rezhim dostupu: http://finance_loan.academic.ru/501. – Nazva z ekrana.
11. Кураков Л. П. Экономика и право: словарь-справочник [Электронный ресурс] / Л. П. Кураков, В. Л. Кураков, А. Л. Кураков. – Москва : Вуз и школа, 2004. – Режим доступу: http://dic.academic.ru/dic.nsf/dic_economic_law/10818. – Назва з екрана.
- Kurakov L. P. Ekonomika i pravo: slovar-spravochnik [Elektronnyi resurs] / L. P. Kurakov, V. L. Kurakov, A. L. Kurakov. – Moskva : Vuz i shkola, 2004. – Rezhim dostupu: http://dic.academic.ru/dic.nsf/dic_economic_law/10818. – Nazva z ekrana.

К. К. Новикова (Запорожский национальный университет). Методический подход к внутреннему контролю «Соблюдение платежной дисциплины предприятия».

Аннотация. Внутренний экономический контроль в системе управления предприятием поддерживает взаимодействие, взаимосвязь различных видов деятельности в пределах любого предприятия и отдельных подразделений, стимулирует ее эффективность и результативность, активно влияя на контролируемые объекты.

Внутренний экономический контроль как функция управления может влиять на усиление платежной дисциплины на предприятии, в том числе и машиностроительной отрасли. Поэтому наше исследование будет посвящено разработке методического подхода к внутреннему контролю платежной дисциплины в целях обеспечения финансовой устойчивости предприятия, поддержания его ликвидности и платежеспособности. В статье исследованы анализ понятия «платежная дисциплина», а также особенности функционирования машиностроительных предприятий. Это позволило сформулировать методический подход внутреннего контроля «Соблюдение платежной дисциплины предприятия», в том числе построить организационную и информационную модели внутреннего контроля на предприятии.

Ключевые слова: *внутренний контроль, платежная дисциплина, организационный потенциал, организационная и информационная модели.*

K. Novikova (Zaporizhzhya National University). Systematic approach to internal control «Observe payment discipline of the enterprise».

Summary. *Domestic economic control in the enterprise management system supports interoperability, interconnection of different activities within any enterprise and individual units, it stimulates the effectiveness and efficiency through active influence on the objects that are controlled.*

Domestic economic control as a function of the control has an opportunity to influence the strengthening of payment discipline in the enterprise, including the machine-building industry. Therefore, our research will focus on developing a methodological approach to internal control payment discipline in order to ensure financial stability, maintaining its liquidity and solvency. In the article the analysis of the concept of «payment discipline», as well as the peculiarities of the machine-building enterprises. It is possible to formulate a methodological approach of internal control «Compliance with the payment discipline of the enterprise», including organizational and information to build a model of internal control at the company.

Keywords: *internal control, payment discipline, organizational capacity, organizational and information model.*